

Ruxandra DUMITRESCU

East-Harlem (Spanish Harlem)

Harlemul de Est, așa-numitul Harlem spaniol, se întinde pe un spațiu flancat la est de FDR Drive și Harlem River Drive – autostrăzi ce înconjoară insula Manhattan – la sud de strada 96, iar la nord de strada 141.

Harlem păstrează o istorie aparte de sătuleț distinct, alături de celelalte enclave – **Greenwich Village, Yorkville, și Manhattanville.**

Olandezii au numit această primă așezare New Harlem, după Old Harlem lăsat în urmă în Olanda (Țările de Jos de atunci).

Zonă agricolă până în sec. 19, Harlem a evoluat datorită transportului în comun ce l-a legat de oraș, spre sud. Urbanizarea a luat aici forma predominantă de construcții înșiruite, de închiriat, pentru muncitorii imigranți ce lucrau în *downtown*. Numele străzilor indică naționalitățile care au numit Harlemul noua lor casă. Primul val de locuitori erau germani și irlandezi. Apoi, atingând un nivel de securitate materială, aceștia s-au mutat de aici, fiind înlocuiți – în prima jumătate a sec. 20 – de lucrători italieni și familiile lor, și mai târziu, de evrei din Europa de Est. Cam în același timp, populația afro-americană s-a extins spre est, și rămâne și azi o prezență semnificativă. **El Barrio** – așa cum e supranumit **Harlemul de Est**, este locul populației hispanico-latine, de descendență Porto-Ricană, ajunsă aici în preajma Primului Război Mondial.

Bulevardul *Dr. Martin Luther King Jr.* – este strada 125, una din arterele principale din zonă.

Langston Hughes Place – numită după poetul și scriitorul cu același nume (1902-1967), figură proeminentă în cultura așa-zisei Renașteri din Harlem (*Harlem Renaissance*).

Marcus Garvey Park – după numele unui activist ce a înființat Asociația Universală Negro de Îmbunătățire a Valorilor Afro-americană.

Our Lady Queen of Angels Place – (Piața Fecioarei Regină a Îngerilor) este fundătura străzii 113. Numele e dat în onoarea bisericii construite acolo în 1886, după patronul sfânt al emigranților italieni. (Pe atunci mica zonă se numea Harlemul Italian, după cei 90.000 de locuitori italieni).

Park Avenue – ce a pornit inițial de la *Union Square* până la strada 23, a continuat în 1832 cu o linie centrală de tren, așa-zisul *Harlem Railroad*. Numele actual datează din 1888, dar

strada a devenit ceea ce este azi – o arteră elegantă cu flori de sezon – abia când vechiul traseu de tren a fost desființat.

Dintre clădirile individuale *Catedrala Rusă Sf. Nicolae*, sediul central al ortodoxiei rusești în America, se remarcă prin arhitectura barocă rusă a sec. 17, cu turnuri în formă de ceapă, cu detalii policromatice și ornamente ogivale.

Harlemul Central – Central Harlem.

Cu bulevardele largi, întinzându-se pe distanțe mari la nord de *Central Park*, coridorul mare al Manhattanului care este **Harlemul Central** este impresionant în amploarea lui. Limitat la vest de promontoriile largi ale lui *Morningside* și *Hamilton Heights* ce alunecă spre așa-zisele *East* și *Harlem River*, geografia Harlemului a contribuit la titlurile descriptive ale lui *Harlem Plain* – Câmpia Harlem sau *Harlem Valley* – Valea Harlem.

Înainte de mijlocul sec. 19, sectorul nordic al Manhattan-ului

avea un aspect rural, cu ferme răzlețe, așezări de colibe și vile. După Războiul Civil, bulevardul *St. Nicholas* a devenit locul favorit de întrecere pentru cei avuți. Ca și în alte părți, schimbarea s-a accelerat prin introducerea transportului de masă în zonă, în special trenurile elevate (prin anii 1870), ceea ce a dus la o avalanșă de reconstrucție.

Și aici locuințele au fost ocupate la început de clasa de mijloc și cea bogată de origine europeană. Evreii germani au construit case înșiruite de proporții ample, bogat decorate, ce păstrează stilul original, cum ar fi *Striver's Row* pe străzile 138 și 139.

Cam în aceeași epocă, construcția de locuințe, în paralel cu evoluția metroului, a continuat și s-a extins, o generație mai târziu, dar cu o diferență. Acum, specula de locuințe mai ales în nord, s-a concentrat în clădiri de închiriat pentru o nouă

catégorie de populație. Ironic, dezvoltarea transportului n-a priit întru totul Harlemului, chirașii vizați pentru aceste clădiri de apartamente preferau o călătorie mai lungă cu trenul spre zonele mai din nord, unde găseau locuințe mai ieftine. Harlemul rezultat a forțat pe proprietari să admită o populație mai înainte neacceptabilă. Deodată, banii populației de culoare au fost bine veniți, și Harlemul a devenit un magnet pentru cei care locuiau în oraș. Aceste întâmplări au coincis și interrelaționat cu alte două evenimente: marea migrație a negrilor din America de Sud și Caraibe, și așa-zisa Renaștere a Harlemului. Fugind de discriminarea rasială și economică din regiunile de unde proveneau, mulți negri – *Africans-Americans* – au căutat condiții mai bune în nord și s-au așezat cu miile în Harlem. Așa că terenul a devenit prielnic pentru emulație intelectuală, și oameni de frunte precum *W.E.B. Du Bois* (scriitor-orator), *James Johnson* (poet-critic), *Alain Locke* (om de litere profesor universitar), ce au

abolirea sclaviei. (El a fost unul din consilierii lui A. Lincoln).

Jackie Robinson Park – după unul din cei mai mari jucători de baseball ce a făcut parte din echipa Brooklyn Dogers prin anii '50.

Lafayette Square – care găzduiește statuia lui Lafayette dând mâna simbolic cu generalul *George Washington* (autor Bartholdi – cel ce a creat Statuia Libertății).

Manhattan Avenue – E posibil ca acest nume să dateze din sec. 19, când sătulețul *Manhattanville* se întindea aici și probabil păstrează traseul care ducea spre sudul insulei.

St. Nicholas Ave. – după tradiția noilor sosiți aici în New Amsterdam, care celebrau pe Sf. Nicolae în decembrie. Se pare că **Washington Irving**, autorul printre altele a lui *Knickerbocker's History of New York*, este cel care a repopularizat tradiția din sec. 19, sugerând ca Sf. Nicolae să devină patron sfânt al orașului.

Sugar Ray Robinson Corner. Colțul a fost numit în 1989 după figura legendară de box care a crescut în Harlem și care a murit în acel an. (Numele real era *Walker Smith, Jr.*)

Deși gruparea cea mai densă de teatre este în Mid-Manhattan, pe străzile 44, 45 și 46, și Harlemul are câteva centre de interes. Cel mai vechi local de cinema este *Teatrul Regent*, la intersecția str. 116 cu *Adam Clayton Powell*. Cu o arhitectură inspirată din goticul Palatului Dogilor din Veneția, el a impus standarde noi de design și comfort la timpul respectiv.

Și nu cel din urmă este teatrul *Apollo*, devenit legendar prin anii '30 prin lansarea carierelor artistice a multor celebrități de culoare. Să nu uităm să amintim și *Teatrul Hamilton* construit pe la începutul sec. 20, ca unul din primele cinematografe din New York care au prezentat „imagini vorbitoare”.

O legendă ‘vie’ rămâne în Harlem pentru cei care vor să vadă rămășițele lui *Hope Tree* (Copacul Speranței) la intersecția străzii 132 cu 7th. Ave. Acel copac, la care oamenii se adunau, sau îl atingeau, a devenit un loc ‘miraculos’, al speranței ce-ți poate împlini dorințele. Cu noua problemă a traficului însă, copacul a trebuit la un moment dat să fie tăiat, în ciuda protestelor locale ajunse până la urechile primarului **La Guardia** (aerportul din Queens îi poartă numele). Parte din baza trunchiului a supraviețuit totuși îmbrăcat în beton și înconjurat de un gard de metal, ducând legenda mai departe.

The Hope Tree din Harlem rămâne un simbol ‘viu’ în inima New York-ului ancorat puternic cu rădăcinile pe care nimic nu le poate smulge.

inspirat și pe alții, i-au încurajat să fie mândri de originea lor, promovând așa-zisul *New Negro*. În scurta viață (oprită de Depresiunea Economică), dar bogată, *Harlem Renaissance* a produs lucrări din aproape toate domeniile artei.

Recent, interesul cumpărătorilor în domeniul imobiliar a crescut, și acum Harlem se bucură de o înflorire similară cumva acelei epoci.

Adam Clayton Powell Jr. Blvd. – Numele lui 7th Ave a fost schimbat în anul 1974 după pastorul abisinian cu același nume, luptător pentru drepturi civile.

Duke Ellington Circle – piața de la intersecția străzii 125 cu 5th Ave, după legenda muzicală a jazz-ului, care a locuit în această zonă.

Frederick Douglas Boulevard & Circle – tribut unui fost sclav care a folosit vocea și penelul în lupta pentru